

FÒBIES ANTIRELIGIOSES. DRETS I LÍMITS DE LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ

Manifest del Consell Interreligiós de Catalunya - Grup de Treball Estable de Religions (GTER)

Barcelona, maig del 2021

Constatem que la societat catalana i espanyola és cada vegada més plural pel que fa a la diversitat de religions. Hem passat d'una pràctica d'identificació entre religió i catolicisme a una diversitat que es fa visible arreu. Al mateix temps, aquesta visibilitat fa que es parli més sobre les diverses religions, i no sempre positivament. La llibertat d'expressió permet opinions, judicis de valor i, òbviament, comentaris també sobre el fet religiós. Però en els darrers temps bastants fets i comentaris han suscitat conflictes i polèmiques sobre la llibertat d'expressió i certs dits i fets que considerem foment de l'antisemitisme, la islamofòbia, la cristianofòbia o d'altres fòbies religioses.

Com a representants de les principals religions presents al nostre país volem aclarir alguns d'aquests temes.

Afirmem:

- que la llibertat d'expressió és un bé preuat que ha costat segles i la lluita de milions de persones per instaurar-la en les nostres societats democràtiques i no té res d'estrany que la defensem com un bé comú.
- que, malgrat tot, la llibertat d'expressió no és l'únic dret de ~~que~~ que gaudim els humans. Existeix també la llibertat religiosa, que inclou sigui la llibertat de creure, expressar ... (és la dimensió activa), sigui la llibertat de no ser perseguit, insultat, vexat en les creences religioses (és la dimensió passiva, sobre la qual parlem aquí).
- que el sentiment religiós, les creences religioses, són un dels aspectes o dimensions fonamentals de les persones, que vertebrèn, donen sentit, creen maneres de ser, toquen allò més profund de l'ésser humà, i cal cuidar aquest bé en benefici, també, de tota la societat.

Per tant, com a GTER, entenem que:

Es tracta de conjuminar dos drets, les dues llibertats. És evident que hi ha moments que xoquen, que s'encavalquen, que cal dilucidar on es posa la frontera o els límits. Es pot dir de tot contra les religions? Per la seva banda, les religions ho han d'aguantar tot? Des d'un punt de vista ètic la resposta és negativa: no tot si val. En primer lloc, per raons de convivència i de respecte mutus. Els éssers humans no som només un "jo" isolat i independent, sinó que som també la nostra "circumstància", s'han de tenir en compte els altres, el proïsme. No es poden crear tensions inútils, gratuïtes, i per tant inadmissibles. No és aquest el camí per curar ferides, sinó que les aprofundeix. Sovint tenim una doble vara de mesurar. D'una banda es criminalitza el racisme, l'homofòbia, el negacionisme; no ens permetem riure de la fam, la pobresa, les violències de gènere, els malalts. Hi ha temes intocables. Però, d'altra banda, excusem tota mena d'injúries a la religió: tot es considera permès. La transgressió és pròpia de l'art, de l'humor i en general de la cultura actual.

Per això, en la relació a la llibertat d'expressió i a la pràctica religiosa trobem que:

- En l'Article 20 de la *Constitució Espanyola* vigent diu que "se reconocen y protegen los derechos a expresar y difundir libremente los pensamientos, ideas y opiniones mediante la palabra, el escrito o cualquier otro medio de reproducción." I matisa o limita aquest dret dient: "Estas libertades tiene su límite en el respeto a los derechos reconocidos en este Título, en los preceptos de las leyes que lo desarrollen y, especialmente, en el derecho al honor, a la intimidad, a la propia imagen y a la protección de la juventud y de la infancia."
- *L'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa* "condemna públicament l'ús de la incitació a la violència, així com totes les formes de discriminació i de intolerància en temes religiosos" (29 de gener de 2015).
- El *Consell de l'Audiovisual de Catalunya* decidí "rebutjar que, en virtut de la llibertat d'expressió, s'emetin apel·latius o expressions formalment injurioses desconnectades de la crítica legítima i innecessàries per al missatge que es vol difondre que pugui produir un dany injustificat al prestigi de les institucions religioses o a la dignitat de les persones que les representen."
- El *Tribunal Europeu de Drets Humans* creu que les religions no poden esperar quedar lliures de crítica, però posa límits en la difamació, l'incitament a l'odi i a la violència i a la discriminació.

No hi ha dubte, doncs, que des del punt de vista dels principis raonables d'una ètica individual i social, tothom reconeix que la llibertat d'expressió té uns límits.

En canvi, des del punt de vista legal o penal, les lleis dels països democràtics, tot i que afirmen que hi ha límits a la llibertat d'expressió pel que fa al tema religiós (la vexació, la injúria o el discurs de l'odi), molt difícilment els tribunals emeten sentències condemnatòries per aquestes causes, perquè es busquen atenuants i eximents.

I com a conclusió, el GTER, conscient del que hem exposat aquí, fa temps que està dedicant esforços a denunciar i mirar de trobar remei a les fòbies cap a les religions i es compromet a prioritzar encara més a partir d'ara els seus esforços, fins i tot si calgués per via judicial, per treballar en la defensa d'aquest aspecte fonamental de la dignitat humana. Com a representants de les religions a Catalunya hi tenim tot el dret i, no cal dir-ho, el deure, pel bé de la nostra societat plural i que volem convivent i en pau.

I per això signa el manifest:

Els membres del GTER (l'Església Catòlica, l'Església Evangèlica, l'Església Ortodoxa, la Comunitat Jueva i la Comunitat Musulmana) i altres religions del Consell Interreligiós

Secretaria tècnica del GTER

gter@grupdereligions.org
Facebook i Twitter: @grupdereligions
<https://www.grupdereligions.org/>
València 244, 1er pis, 08007 Barcelona